

Campsentelles, 18
2015

CENTRE D'ESTUDIS SANTFOSTENCS
AMICS DE CABANYES

Albert Viña,
propietari
i director
del TBO

XAVIER PÉREZ GÓMEZ

A Sant Fost, a l'Avinguda Monturiol (carretera de la Roca a Sant Adrià), es van edificar entre 1910 i 1936 unes quantes torres d'estiueig, on es van instal·lar famílies de Barcelona, com els amos de Galetes Solsona, els Serrallach, el Sr. Molas, el Dr. Tiffon i posteriorment, la família Viña, que eren els propietaris de la famosa revista infantil i juvenil *TBO*. Alguns s'hi quedaren a viure definitivament, altres només venien a l'estiu. Per parlar d'aquests temes i de la seva vida, vam contactar amb el Sr. Albert Viña Tous, un conegut estiuejant de Sant Fost, i ens va rebre molt amablement al seu pis del carrer Aribau de Barcelona. Aquesta és l'entrevista que li vam fer el 14 de febrer de 2015.

Sr. Viña, què ens podria dir de la seva infància i joventut?

Vaig néixer el dia de Sant Jaume de 1923, a Barcelona, al carrer Mallorca, però em van inscriure el dia 27 i així va constar oficialment. Per tant, tinc 91 anys. El meu pare, Emilio Viña, era asturià però als 14 anys va venir a Barcelona. Va néixer el 1888 a Pillarno. La meva mare es deia Paquita Tous. El meu avi patern

era el que a Astúries deien “*anda embarcado*” i no sabien gaire d’ell. O sigui que treballava en un vaixell i anava voltant. I la meva àvia que estava en una aldea i la pobra va saber que la companyia on treballava el seu marit a vegades feia escala a Barcelona, doncs van venir a veure si el trobaven aquí.

El meu pare va acabar sent editor, però va començar pel més baix, va ser aprenent als 14 anys d’una enquadernació, després de passar abans per un *colmado*, al carrer Claris, però allò no li agradava i va veure un anunci al carrer que deia que necessitaven un aprenent i el van agafar, com t’he dit, en una enquadernació (enquadernaven llibres). De l’enquadernació, on va arribar a ser oficial, va passar a altres impremtes i va començar el seu delit per tenir llibres. Va estar en una casa editorial i va passar a ser impressor, i després, amb els anys va passar a ser editor, a l’Editorial Bauzà, que l’amo era mallorquí. I amb el temps es va fer soci del Bauzà i per veïnatge va conèixer l’editor del *TBO*.

On va estudiar vostè la primària i secundària?

Vaig estudiar a un col·legi que es deia Colegio Academia Cervantes, al carrer Aribau, era privat. Els meus pares de seguida es van canviar al carrer Aribau, per estar a prop d’Editorial Bauzà que estava al 177 d’aquest carrer. L’altre col·legi del barri era el Sant Miquel, de capellans, i per tant el Cervantes era l’alternativa “laica”, ja que el meu pare era un intel·lectual no practicant, republicà. Jo després ja volia anar a l’Institut Maragall, i el meu pare no volia, però va començar la guerra i ja vaig poder anar-hi. Amb el franquisme el Maragall va passar a ser només de noies, i aleshores jo vaig anar al Balmes. Durant la Guerra, quan ja estudiava batxillerat, em vaig apuntar a estudiar infermeria, de practicant que en deien. Ho fèiem molts per por que si ens cridaven a files, a la guerra, doncs si érem sanitaris no hauríem d’estar a primera línia. Va ser aleshores quan vaig començar el meu contacte amb la medicina.

Què recorda la República i de la guerra?

Dels primers moments de la República recordo la gran manifestació en què es va convertir la Rambla, la gent cridava “Visca Macià, mori Cambó!”,

no deien *mori el Rei*, sinó *mori Cambó*; la gent cridant dalt dels sostres dels tramvies: “¡Viva la República!”. El meu pare, el meu germà i jo vam anar tots a la manifestació. El meu pare estava content perquè era republicà.

Quan va esclatar la guerra vivíem al carrer París, quasi cantonada amb Aribau i al costat hi havia una comissaria de policia, de la Guardia de Asalto crec que era, tenien oficines i un petit *cuartelillo*. Aquests uniformats ja bastants dies abans del 18 de juliol del 1936 van posar vigilància a les nits al terrat, o sigui que ja sospitaven que passaria alguna cosa. O sigui jo vaig viure l'ambient de guerra abans que comencés. Vigilaven el carrer, perquè era per on podien baixar cap al centre els soldats de la caserna de Pedralbes si es sublevaven. Efectivament, en aquesta cruïlla al carrer París va haver-hi una petita batalla, vam sentir els trets i al final els soldats es van rendir i van cridar: “¡Viva la República! ¡Nos rendimos!” I es van entregar als policies.

El meu germà, Aureli Viña, que era nascut el 1917, el van mobilitzar i el van enviar primer a València i d'allà al front d'Aragó, va estar a la batalla de Terol. Va morir jove perquè al front va agafar una tuberculosi i quan va tornar ja estava malalt. El meu pare va deixar de ser una mica republicà quan es va assabentar que el seu fill va haver d'anar amb espartanyes a la batalla de Terol, amb tota la neu. Del front ja va tornar tossint. El meu germà, pobret, que va fer la guerra, a sobre quan es va acabar el van cridar una altra vegada al servei militar i el van enviar a Galícia, el més lluny possible. Va tornar, però va morir als 29 anys.

Expliqui'ns els orígens del TBO i com s'hi va vincular la seva família...

El TBO es va fundar el 1917. TBO era un nom que significa senzillament “te veo” (et veig), però amb B perquè en llegir-lo en castellà es digui “te veo”. És un joc de paraules. Les coses petites a vegades són complexes. De fet, tot va començar en una litografia de Barcelona, que era d'un tal Arturo Suárez, que al despatx tenia un escriptor, era un escriptor aficionat, que es deia Joaquín Arques i que va tenir l'idea: “Escolti Sr. Suárez, la litografia hi ha temporades que no la tenim ocupada, podríem editar alguna cosa que donés feina als tallers, podríem fer una revista infantil”. Aleshores ja hi havia *En Patufet*, en català, una cosa més literària, però el TBO va voler ser

Els empleats d'Ediciones TBO a l'entrada de les oficines del carrer Aribau pocs dies abans del seu tancament el 1983. Albert Viña, el director, al mig, amb americana clara i ulleres fosques. (foto del llibre Ediciones TBO, ¿dígame? de Rosa Segura).

una cosa més senzilla. I aquest mateix escrivent li va dir: Li podríem posar el nom de *TBO*. Resulta que aquest nom ja s'havia fet servir a Madrid, uns anys abans en un sainet (*TBO, revista lírica en cuatro actos*), i possiblement l'Arques ho havia vist i va pensar en aquest nom. I el Sr. Suárez li va dir que sí. I van tirar cinc números, però el propietari va dir: no surten els comptes, ho deixem estar.

Però aleshores és quan apareix el Sr. Joaquim Buigas, d'una família d'arquitectes, perquè el seu avi era el que va fer el primitiu Liceu, el seu pare el monument a Colom i un germà seu les Fonts de l'Exposició de 1929. Però aquest Joaquim no va estudiar arquitectura, i se'n va anar un parell d'anys a Amèrica, per la Pampa argentina, i en tornar va voler publicar unes memòries i era client de la litografia Suárez. Hi anava sovint i un dia, quan va sentir que volien deixar-ho va dir: "Escoltin, no tanquin la revista, parlem-ne." I en Buigas va comprar el títol i la va imprimir en aquest taller del carrer Enric Granados. Ell sol va continuar el *TBO*, li va donar un altre aspecte, amb uns dibuixants, entre ells l'Opisso, la va convertir en una revista d'èxit. En aquella època hi havia, com he dit, l'editorial Bauzà, era una gran editorial, de Bartolomé Bauzà, i el meu pare, n'era el gerent. I un dia en Buigas, que coneixia el meu pare, li va oferir d'anar-se'n amb ell, però el meu pare li va dir que no, que no podia deixar plantat el Sr. Bauzà, però va parlar amb ell i aleshores, tots tres van acordar crear una societat, el 1936, pocs mesos abans de la guerra, per continuar editant el *TBO*. Durant la guerra va parar provisionalment.

I vostè quan va entrar a treballar-hi?

Després d'acabar el batxillerat jo vaig entrar a la Facultat de Medicina el 1941 i vaig estudiar quasi tota la carrera de metge. Em va faltar la revàlida i alguna assignatura de setè. A mi m'agradava molt la medicina. Jo vaig estar fent practiques amb els qui van fundar les Urgències del Clínic. Però mentrestant el meu germà es va morir, ell estava destinat a treballar amb el meu pare. Un dia, el meu pare em va dir: "Avui no vagis al Clínic (on era la facultat), vine amb mi al *TBO*". I ja no m'hi vaig moure. Jo tindria uns 24 o 25 anys quan vaig començar a treballar-hi. Vaig fer les Milícies Univer-

sitàries, primer a un campament del Montseny i després vaig demanar destí a Càceres, perquè volia anar a prop de Mèrida, perquè ja aleshores tenia un gran interès en la història de l'art, l'arqueologia... També m'agrada molt la història de Barcelona. I volia anar a un lloc proper a Mèrida. I fent la mili a Extremadura vaig conèixer la meva dona, Matilde Lobo.

Doncs com deia, vaig entrar a treballar a Ediciones TBO, que era una societat formada per Buigas, Estivill (vídua de Bauzà) i Viña, el meu pare. El *TBO* ja estava al carrer Aribau 177. Vaig començant d'ajudant, fins i tot tirant un carretó, fent encàrrecs. El director era el Sr. Buigas, fins que al 1963 va morir i vaig ser-ho jo. Els dibuixants treballaven a casa seva, eren autònoms. El més antic era l'Urda, després hi havia l'Opisso, Coll, Mestres, Benejam, Muntañola, Batllori... Els invents del *TBO* els van fer diversos dibuixants com Nit i altres. Al *TBO*, a l'editorial, de fet hi havia poc personal, de plantilla només hi havia una secretària, un comptable, el director i un parell de persones al magatzem. De dibuixants en plantilla només hi vam tenir un parell que retocaven els originals si feia falta. El que feia tots els guions, fins que va morir, era el Sr. Buigas, perquè molts dibuixants no en feien en aquella època.

En l'acabar la guerra, el 1939, els tallers Baguñà, que era on s'imprimia *El Patufet*, es van quedar sense gaire feina perquè la revista es va prohibir i aleshores el *TBO* es va portar a imprimir allà. El 1968 *El Patufet* va tornar a sortir al carrer, però va durar poc, quatre o cinc anys, la gent no el comprava gaire.

Va tenir molt èxit el TBO, oi?

Al poc de fundar-se, seria cap al 1920, ja es va començar a vendre a tot Espanya. En la seva millor època, entre els anys 1945-1955, va arribar a tirar més de 300.000 exemplars setmanals. En aquells anys jo anava gairebé cada mes a Madrid a parlar amb els distribuïdors, a fer gestions, perquè era una publicació amb molt d'èxit. Però poc a poc van començar a baixar les vendes. Vam tancar el 1983, perquè no es venia. La televisió va ser la principal causa. Els pares, a l'hivern i durant les vacances de Nadal compraven molts tebeos per als seus fills, perquè els havien d'entretenir. Nosaltres ho notàvem molt:

a l'hivern es venia molt més. Però la TV va matar el *TBO* i els altres tebeos també, perquè els nens ja van trobar un altre entreteniment.

Alguna anècdota respecte al TBO?

Un dia vaig anar-me'n a Madrid i vaig demanar parlar amb “el secretario perpetuo” de la Real Academia de la Lengua Española. I em va dir: “Ya sé a que viene usted, no quiere que en el diccionario pongamos la palabra *tebeo*”. I jo li vaig dir: “Al contrario, vengo precisamente a pedirle que sea incluida en el diccionario, porque ya es sinónimo de cuento, de revista ilustrada, y es una aportación que hemos hecho a la lengua castellana”. I a la següent reunió que van tenir ja van decidir que la paraula *tebeo* sortís al Diccionario de la RAE.

I com va ser que vinguessin a Sant Fost a estiuejar?

A Sant Fost vam començar a estiuejar el 1951, perquè uns amics del carrer París, Srs. Carrascosa ja hi anaven. I una vegada ens van convidar a passar un parell de dies a la seva torre de Sant Fost, a l'avinguda Monturiol, on hi havia set torres que eren del Sr. Solsona. A mi em va agradar molt una torre que tenia una entrada amb til·lers, era la casa que després vam comprar, l'actual on viu el meu fill. La van comprar els meus pares. Només anàvem a l'estiu, de finals de juny a setembre. Durant la resta de l'any no pujàvem. Sant Fost en aquells primers anys era un poblet agrícola, després va anar canviant amb les indústries. A vegades quan ens preguntaven a Barcelona, nosaltres els dèiem, exagerant una mica, que “anem a estiuejar a un poblet de muntanya”.

El primer dia de ser-hi, el Sr. Mas, un pagès i paleta que vivia al davant, ens va dir que l'alcalde de Sant Fost, el senyor Molas, vivia en aquell mateix carrer. I el meu pare em va dir: “Doncs anem a presentar-nos i a saludar-lo”. Jo baixava cada dia a treballar a Barcelona amb el meu cotxe, un Skoda petit. En aquells anys hi havia molts pocs cotxes i si tenies cotxe doncs venia gent amb tu i va ser així com vaig fer amistat amb el Lluís Serrallach o el fill del Doctor Tiffon, que havien de baixar a Barcelona sovint. Ara ja fa uns anys que no vaig a Sant Fost, perquè ja ens hem fet molt grans.

El Sr. Viña a l'església de Sant Cebrià de Cabanyes amb motiu d'una visita del cardenal Jubany; hi veiem Mn. Josep M. Martí Bonet, Mn. Daniel i el mateix Albert Viña, a la dreta, setembre de 1974.

Vostè es va integrar bastant a la parròquia del poble, no?

Tot i que jo no he sigut home d'Església, la meua dona sí i amb ella anava a Missa i així vaig fer amistat amb els rectors de Sant Fost. Els rectors de vegades, quan venien bisbes a fer una visita a la parròquia els portaven a la nostra torre, a passar la tarda, a xerrar amb nosaltres. A casa hi van estar tres bisbes. Com a aficionat a la Història i a l'Art vaig fer algunes gestions amb erudits i catedràtics de Barcelona perquè escriguessin alguns estudis sobre aspectes històrics i arqueològics de Sant Fost que es van publicar en uns fulletons que s'editaven el Dia de la Parròquia.

De fet, som una família molt santfostenca, perquè el meu fill viu allà, i dues filles meves estan casades amb nois que van conèixer a Sant Fost, que també estiuejaven. I va donar la casualitat que un germà del dibuixant Antoni Batllori, que treballava per al TBO, estiuejava també a Sant Fost, al carrer de Sant Pere, a prop de can Torrens. Era el Sr. Josep Lluís Batllori. De seguida d'estar a Sant Fost vaig sentir que hi havia una capella romànica en ruïnes, Cabanyes, i vaig anar a veure-la. Vaig saber que la volien restaurar i m'hi vaig interessar en col·laborar. El Sr. Batllori tenia molt d'interès en Cabanyes, era una mica el començament d'Amics de Cabanyes.

Sempre ha estat un gran amant de la història i de l'art...

Sí, com ja he comentat, aquesta afició em va començar al batxillerat i sempre m'ha interessat. I gràcies a això he conegut molta gent. En un viatge en tren de Madrid a Salamanca vaig conèixer fray Justo Pérez de Urbel, catedràtic d'història medieval, que resulta que també era el capellà consiliari de la Sección Femenina. En aquell viatge vam fer una gran amistat perquè ens agradava molt parlar d'art medieval, d'història. Es va quedar sorprès que un català conegués bastant bé algunes ciutats castellanques com Salamanca, que per a mi és millor que Toledo a nivell d'art i arquitectura. Jo he visitat totes les capitals de província d'Espanya, perquè m'agradava molt viatjar i l'art. Quan fray Justo venia per Catalunya sovint em cridava i l'acompanyava a veure esglésies, monuments, vam voltar molt. Una vegada fins i tot vaig dormir al castell de la Mota. I també dir-te que el 1960-1961 vaig fer un curs oficial d'Arxivística i Biblioteconomia. Són temes que sempre m'han interessat molt.

Gràcies Sr. Viña per obrir-me casa seva i explicar-me els seus records.

Gràcies a tu per dedicar-me una estona del teu temps.

Notes:

-Rosa Segura, *Ediciones TBO ¿dígame?*, Barcelona: Diminuta Editorial, 2014, 226 p. (són les memòries d'una secretària que va treballar al *TBO* i és un dels millors llibres que s'han escrit sobre la història del *TBO*).

-El nom T.B.O. va aparèixer per primer cop en el llibret d'una obra teatral escrita per Eduardo Montesinos i Angel Torres: "*TBO, revista lírica en cuatro o cinco cuadros; música del maestro Arturo Lapuerta*", publicat a Madrid per la Sociedad de Autores Españoles, el 1909.

-L'abril de 1983 es va deixar d'editar el *TBO* i els propietaris (Buigas, Estivill i Viña) van vendre la capçalera a Editorial Bruguera, que el 1986 la va tornar a publicar, però sense èxit. Posteriorment va ser venut a Ediciones B, que va tornar a editar el *TBO* entre 1988 i 1998. I ja mai més ha tornat a sortir al carrer.